

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

64

Vragen van het lid **Ellian** (VVD) aan de Ministers voor Rechtsbescherming en van Justitie en Veiligheid over *Lysander de R. die de dienst uit maakte in de gevangenis en de motorclub MC Hardliners* (ingezonden 14 augustus 2023).

Antwoord van Minister **Weerwind** (Rechtsbescherming), mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid (ontvangen 25 september 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 3532.

Vraag 1

Bent u bekend met de berichtgeving rondom de detentie van Lysander de R. en bent u specifiek bekend met de brief van de toenmalige directie van de voormalige Penitentiaire Inrichting (PI) Zwaag?

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met de berichtgeving. De PI Zwaag is overigens sinds 2018 gesloten. Verder ga ik niet in op individuele casussen.

Vraag 2

Wat vindt u van de beschrijving van oud-medewerkers van de PI Zwaag dat Lysander de R. allerlei privileges genoot in de gevangenis, zoals een speciale tv, vrijheid om rond te lopen, het mogen gokken op voetbalwedstrijden, het mogen gebruiken van luxe goederen, het bestellen van eten, en dergelijke?

Antwoord 2

Ik ga niet in op de situatie rondom individuele gedetineerden. In zijn algemeenheid geldt dat gedetineerden die lid zijn van de gedetineerdencommissie (Gedeco) – ter uitoefening van hun functie – op afgesproken tijdstippen op andere afdelingen mogen komen ten behoeve van overleg met andere Gedeco-leden en/of functionarissen van de inrichting. Andere privileges, zoals het gebruiken van luxegoederen, zijn uiteraard onacceptabel.

Vraag 3

Hoeveel interne meldingen zijn er door medewerkers van de PI Zwaag en de PI Zaanstad gedaan over Lysander de R. en andere leden van motorclub MC Hardliners en hoe is met deze meldingen omgegaan?

Antwoord 3

Zoals ik bij vraag 2 aangaf ga ik niet in op de situatie rondom individuele gedetineerden. Ik beantwoord de vragen daarom in algemene zin. De wijze waarop een melding van een medewerker in behandeling wordt genomen is altijd afhankelijk van de situatie. In eerste instantie wordt een afweging gemaakt of directe maatregelen nodig zijn. Indien de ernst van de situatie daar om vraagt kunnen er bijvoorbeeld per direct disciplinaire maatregelen worden genomen en/of worden besloten om aangifte te doen.

Daarnaast worden alle meldingen over het gedrag en handelen van een gedetineerde meegenomen in het Multidisciplinair Overleg (MDO) en de Vrijhedencommissie (VC). Het MDO is een intern overleg van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) waarbij structureel (eenmaal per zes weken) afstemming plaatsvindt over het detentie- en re-integratietraject van de gedetineerde. Vertegenwoordigers van verschillende afdelingen sluiten hierbij aan en geven input over het gedrag van de gedetineerde en diens inzet bij de re-integratie. De VC neemt onder voorzitterschap van een vestigingsdirecteur beslissingen over zaken als verlof en uitplaatsing. Zodoende hebben alle meldingen invloed op het verdere verloop van het detentietraject. Wanneer de situatie daarom vraagt kan besloten worden om een gedetineerde over te plaatsen naar een ander regime of een andere penitentiaire inrichting.

Vraag 4

Deelt u de mening dat meldingen van (oud)medewerkers van een PI altijd zouden moeten worden betrokken bij besluitvorming over plaatsing en overplaatsing van gedetineerden naar een bepaald gevangenisregime? Zo ja/nee, waarom?

Antwoord 4

Ja. In het algemeen geldt dat de directeur een verzoek kan doen tot overplaatsing van een gedetineerde. Een selectiefunctionaris neemt de beslissing of dit verzoek wordt ingewilligd. Om tot een besluit te komen wordt informatie uit verschillende bronnen meegenomen. Zo wordt gekeken naar het verloop van het detentietraject en de adviezen die voortgekomen zijn uit het MDO. Ook worden meldingen gedaan door medewerkers betrokken bij deze besluitvorming. Daarnaast kan bijvoorbeeld eventueel beschikbare informatie van het Openbaar Ministerie en politie meegenomen worden.

Vraag 5 en 6

Waarom is Lysander de R. na constatering van de eerste incidenten in PI Zwaag niet direct naar een zwaarder regime overgeplaatst?
Waarom wordt nu pas ingegrepen, terwijl al vanaf 2018 ernstige signalen bekend waren, en vanaf 2021 ook vanuit de PI Zaanstad?

Antwoord 5 en 6

Zoals ik eerder aangaf ga ik niet in op de situatie rondom individuele gedetineerden.

Vraag 7

Hoeveel incidenten moeten er volgens u plaatsvinden totdat een zware crimineel ten minste in een Afdeling Intensief Toezicht wordt geplaatst?

Antwoord 7

Er is geen exact aantal incidenten aan te geven wanneer een gedetineerde op een afdeling Intensief Toezicht wordt geplaatst. Op het moment dat er signalen zijn dat een gedetineerde de orde en veiligheid verstoort zijn er verschillende manieren om in te grijpen. Dat kan middels (toezicht)maatregelen in de PI zelf of overplaatsing naar een andere inrichting of regime. Bij overplaatsing wordt per individu beoordeeld welk regime en/of welke afdeling het meest geschikt is. De selectiefunctionaris neemt dit besluit. Verder is het goed op te merken dat plaatsing in een AIT ook kan gebeuren zonder dat daar incidenten aan vooraf gaan.

In zeer uitzonderlijke gevallen kan het voorkomen dat er niet direct kan worden ingegrepen omdat belangen vanuit de opsporing zich daartegen verzetten. In deze gevallen is er nauw contact tussen de PI, OM en de politie. In deze uitzonderlijke gevallen geldt uiteraard dat zodra de veiligheid in de PI in het geding komt er wordt ingegrepen.

Vraag 8

Wanneer worden de criteria voor plaatsing in een Afdeling Intensief Toezicht kenbaar gemaakt in de aangekondigde wijziging van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing gedetineerden? Deelt u de mening dat de beschreven incidenten ruim voldoende aanleiding geven een zware crimineel over te plaatsen naar een Afdeling Intensief Toezicht? Zo ja/nee, waarom?

Antwoord 8

Op 6 juni 2023 heb ik een wetsvoorstel ingediend met daarin een aantal wijzigingen op de Penitentiaire Beginselenwet. Indien het wetsvoorstel wordt aangenomen is het streven de criteria voor plaatsing in een Afdeling Intensief Toezicht (AIT) zo spoedig mogelijk in werking te laten treden. Zoals aangegeven bij antwoord op vraag 7 wordt per individuele gedetineerde beoordeeld welke maatregelen en welke afdeling het meest passend zijn.

Vraag 9

Waarom worden leidinggevende personen van motorclubs niet direct in zwaardere gevangenisregimes geplaatst?

Antwoord 9

Per individuele gedetineerde wordt beoordeeld welk regime en/of welke maatregelen het meest passend zijn. Hierbij kan worden gekeken naar de status van een gedetineerde binnen een organisatie, zoals een motorclub. Daarnaast zijn er andere factoren die invloed hebben op het besluit van een selectiefunctionaris. Er wordt ook gekeken naar veiligheidsrisico's voor de orde en veiligheid van de PI en eventueel beschikbare adviezen van het OM en het multidisciplinair overleg (MDO). In sommige gevallen kan ervoor worden gekozen om een gedetineerde niet naar een zwaarder regime te plaatsen vanwege opsporingsbelangen. In deze gevallen is er nauw contact tussen de PI, het OM en de politie.

Vraag 10

Waarom is het uitgangspunt niet dat gedetineerde kopstukken van (verboden-)motorclubs op basis van de geïntroduceerde D-grond in de EBI gedetineerd worden?

Antwoord 10

Om op de D-grond geplaatst te worden is het van belang dat er sprake is van een onaanvaardbaar maatschappelijk risico.¹ Het enkel lid zijn van een verboden organisatie is onvoldoende basis om iemand op de D-grond in de EBI te detineren.

Vraag 11

Waarom is de motorclub MC Hardliners niet verboden, terwijl de afgelopen jaren vele leden zijn aangehouden voor ernstige strafbare feiten?

Antwoord 11

Het is aan het OM om een verzoek te doen bij de rechtbank voor een verbod op een motorclub. Hiervoor moet worden bewezen dat er in de vereniging een structureel patroon heerst van stimuleren, dan wel gedogen, van strafbare feiten. Een dergelijk proces heeft tijd nodig. Op donderdag 31 augustus 2023 is een verzoekschrift ingediend door het Openbaar Ministerie bij de rechtbank om de motorclub Hardliners te verbieden en de vereniging te ontbinden.²

Vraag 12

In hoeverre wordt de motorclub MC Hardliners gezien als een voortzetting van de Hells Angels en specifiek de chapter Haarlem?

¹ Artikel 6 Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden.

² OM vraagt om civielrechtelijk verbod motorclub Hardliners | Nieuwsbericht | Openbaar Ministerie (om.nl).

Antwoord 12

Het OM heeft op 25 juli 2023 bericht³ dat op 17 juli 2023 een man is aangehouden in een PI op verdenking van het oprichten van, leidinggeven en deelname aan een criminele organisatie. De verdachte liet vanuit de gevangenis weten doelbewust kort voor de uitspraak van rechter over het civiele verbod van de Hells Angels de motorclub Hardliners te hebben opgericht.

Vraag 13

In hoeverre wordt de motorclub MC Hardliners vanuit de gevangenis geleid en welke acties onderneemt u om te voorkomen dat deze motorclub niet vanuit de gevangenis geleid kan worden?

Antwoord 13

Ik kan niet ingaan op individuele gevallen. In algemene zin is het een gedetineerde toegestaan een organisatie op te richten, zolang er binnen de wettelijke kaders wordt gehandeld. Het uitgangspunt is dat gedetineerden enkel aan beperkingen mogen worden onderworpen indien dit voor het doel van de vrijheidsbeneming of in het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in de inrichting noodzakelijk is. Uiteraard is het niet toegestaan dat een organisatie strafbare feiten pleegt of dat een verboden organisatie wordt voortgezet. Wanneer er signalen bestaan dat een gedetineerde zich schuldig maakt aan het plegen van strafbare feiten, zoals het leiden van een criminele organisatie, zullen passende maatregelen genomen worden. Per situatie wordt gekeken wat de meest geschikte maatregelen zijn, dat kan variëren van toezichtsmaatregelen op de contacten met buiten tot overplaatsing naar een zwaarder detentieregime.

³ Aanhouding in cel op verdenking van deelname aan een criminele organisatie | Nieuwsbericht | Openbaar Ministerie (om.nl).